

Code No. SLR-X – 7

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
(Paper– VI)
EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION

Day & Date : Monday, 22-12-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Total Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Q. No. 1 objective type question is to be answered in the question paper itself and submitted within **15** minutes.
3) Figures to the **right** indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative for the blank and write the letter of the alphabet in the box for each statement :

10

1) Strong Campbell Interest Inventory is prepared in the year

a) 1923

b) 1927

c) 1925

d) 1926

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) 'Z' score is also known as _____ score.
- a) Gamma b) Beta c) Theta d) Sigma
- 3) Formula for reliability is
- a) $r = \frac{2r_1}{1+r_1}$ b) $r = \frac{r_1}{1+r_1}$ c) $r = \frac{r_1}{1-r_1}$ d) $r = \frac{r_1-1}{1+r_1}$
- 4) The birth year of the Evaluation Technique is
- a) 1946 b) 1947 c) 1948 d) 1949
- 5) The credit of standardized achievement test goes to
- a) Woodworth b) Likert c) Thurstone d) Thorndike
- 6) The criteria for questions in a Question Bank is
- a) Discrimination power b) Difficulty level
c) Functional validity d) Above all
- 7) By personality it is understood
- a) inner characteristics
b) the outer appearance of the individual
c) behaviour of the individual
d) interaction between behaviour and situation
- 8) Multiple choice objective type questions develops the power of
- a) recognition b) recall
c) open response d) all the above

- 9) The Question Bank have more special relevance in _____ education.
- a) University b) Formal c) Distance d) Non-formal
- 10) For examination reforms the period between _____ is known as a historical period.
- a) 1970-76 b) 1971-76 c) 1972-76 d) 1973-76

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) प्रश्न क्र. १ ची उत्तरे प्रश्नपत्रिकेतच लिहावयाची आहेत आणि ती प्रश्नपत्रिका १५ मिनिटात जमा करावयाची आहे.

३) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. रिकाम्या जागेसाठी योग्य पर्याय निवडा व त्याचे अद्याक्षर विधाना समोरील चौकटीमध्ये लिहा.

1) स्ट्रॉगॅ कॅम्पबेल यांनी अभिरुची शोधिका _____ या वर्षी तयार केली.

अ) १९२३ ब) १९२७ क) १९२५ ड) १९२६

2) 'झेड' प्राप्तांक हे _____ या नावाने सुद्धा ओळखले जातात.

अ) गॅमा ब) बीटा क) थिटा ड) सिग्मा

3) विश्वसनीयता काढण्याचे सूत्र =

अ) $r = \frac{2r_1}{1+r_1}$ ब) $r = \frac{r_1}{1+r_1}$ क) $r = \frac{r_1}{1-r_1}$ ड) $r = \frac{r_1-1}{1+r_1}$

4) मूल्यमापन तंत्राचा प्रारंभ _____ या वर्षी झाला.

अ) १९४६ ब) १९४७ क) १९४८ ड) १९४९

5) प्रभावित संपादित कसोटीचे श्रेय _____ यांना जाते.

अ) वूडवर्थ ब) लिंकर्ट क) थर्स्टन ड) थॉर्नडाईक

6) प्रश्न पेढीतील प्रश्नासाठीचा निकष: _____ होय.

अ) विभेदकारक क्षमता ब) काठिण्य पातळी

क) कार्यात्मक सप्रमाणता ड) वरील सर्व

- 7) व्यक्तिमत्वामुळे _____ चे आकलन होते.
- अ) अंतर्गत गुणवैशिष्ट्ये ब) व्यक्तिचे बाह्य स्वरूपा
क) व्यक्तिचे वर्तना ड) वर्तन व परिस्थिती या मधील आंतरक्रिया
- 8) बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ प्रश्नाद्वारे _____ ची क्षमता विकसित होते/होतात.
- अ) प्रत्यभिज्ञाना ब) प्रत्यावाहना
क) मुक्त प्रतिसादा ड) वरील सर्व
- 9) _____ शिक्षणामध्ये प्रश्न पेढीला विशेष संबंधित असते.
- अ) विद्यापीठ ब) औपचारिक
क) दूरस्थ: ड) अनौपचारिक
- 10) परीक्षा सुधारणांच्या दृष्टीने _____ हा कालखंड ऐतिहासिक कालखंड म्हणून ओळखला जातो.
- अ) १९७०-७६ ब) १९७१-७६ क) १९७२-७६ ड) १९७३-७६
-

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
(Paper – VI)
EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION**

Day and Date: Monday, 22-12-2014

Marks: 40

Time: 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is the nature and importance of continuous Internal Assessment ?
 - 2) Explain Thurstone and Likert's attitude scale.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning and nature of norm referenced and criterion referected tests.
 - 2) Explain the term validity. Select any 2 factors which influence validity. State their effects on validity.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Concept and types of norms.
 - 2) Explain the concept of 'T' score with the example.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Taxonomies of educational objectives.
 - 2) Process of educational evaluation.
 - 3) Concept of educational measurement.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

२. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) सातत्यपूर्ण अंतर्गत मूल्यांकनाचे स्वरूप व महत्त्व काय ?
- २) थर्स्टन व लिक्टॉर यांच्या कल कसोटीचे वर्णन करा.
३. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) प्रमाणक संदर्भीय व निकष संदर्भीय कसोट्यांचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) सप्रमाणतेची संकल्पना स्पष्ट करा. सप्रमाणतेवर प्रभाव टाकणारे २ घटक सांगून त्यांचा सप्रमाणतेवर कसा परिणाम होतो ते सांगा.
४. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) प्रमाणकाची संकल्पना व प्रकार.
- २) 'टी' प्राप्तांकची संकल्पना उदाहरणासह स्पष्ट करा.
५. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) शैक्षणिक उद्दिष्टांची सूत्रे.
- २) शैक्षणिक मूल्यमापनाची प्रक्रिया.
- ३) शैक्षणिक मापनाची संकल्पना.
-

Code No. SLR-X – 2

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day & Date : Wednesday, 17-12-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instruction : Q. No. 1 is to be answered in the question paper itself and submitted within first 15 minutes.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternatives and write it in given box. **10**

1) Behaviourism is advocated by

a) John Dewey

b) Freud

c) J.B. Watson

d) William Wundt

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) Gagne classified learning-outputs in _____ field.
- a) 2 b) 3 c) 4 d) 5
- 3) “The Psychology of meaningful verbal learning” was written by
- a) Ausubel b) Bruner c) Hull d) Bloom
- 4) Bruner stated concept attainment sequence by
- a) Introduction → Classification → Concrete level → Abstract level
b) Classification → Introduction → Abstract level → Concrete level
c) Concrete level → Introduction → Classification → Abstract level
d) Abstract level → Introduction → Classification → Concrete level
- 5) Aristotle started importance to _____ in the definition of psychology.
- a) Mind b) Soul
c) Consciousness d) Behaviour
- 6) The basic study method of structuralism is
- a) Experimental b) Observation
c) Survey d) Introspection
- 7) Learning behaviour is the important contribution of
- a) Gestaltism b) Associationism
c) Functionalism d) Purposivism

- ५) ऑरिस्टॉटल-यांनी मानसशास्त्र व्याख्येत _____ महत्व दिले.
- अ) मन ब) आत्मा क) बोधावस्था ड) वर्तन
- ६) रचनावादाची मूल्य-अभ्यास पद्धती _____ आहे.
- अ) प्रायोगिक ब) निरीक्षण क) सर्वेक्षण ड) आंतरनिरीक्षण
- ७) अध्ययनात्मक वर्तन हे महत्वाचे योगदान _____ चे आहे.
- अ) समष्टिवाद ब) साहचर्यवाद क) कार्यवाद ड) हेतुवाद
- ८) “शैक्षणिक-मानसशास्त्र ही मानसशास्त्राची शाखा असून ती अध्ययन आणि अध्यापनाशी निगडीत असते” अशी व्याख्या _____ यांनी मांडली.
- अ) जड्ड ब) पॉवर्स क) थॉर्नडाईक ड) स्किनर
- ९) गुन्हेगार व्यक्तीचा अभ्यास करण्यासाठी _____ पद्धती अधिक उपयुक्त आहे.
- अ) निरीक्षण ब) आत्मनिरीक्षण
- क) प्रायोगिक ड) जीवनवृत्तांत
- १०) ब्रुनर-संबोध, अनुभवांचे प्रामुख्याने _____ गट पाडतो.
- अ) 2 ब) 3 क) 4 ड) 5

Seat No.	
---------------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Wednesday, 17-12-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- i) Explain the nature of process-output research. Explain the outcomes and limitations of it.
 - ii) Explain Blooms' theory of mastery learning.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- i) Discuss structuralism with the following points
 - a) Nature
 - b) Method of study
 - c) Contribution in education.
 - ii) Explain the nature and educational contribution of constructivism.
4. Answer the following question in brief. **8**
- i) Bruner's mode of learning-write note.
 - ii) Explain merits and demerits of experimental method.
5. Answer the following question in brief. **12**
- i) Explain 'Topology' in Kurt Lewins theory of learning.
 - ii) Write a note on concept learning in Gagne's theory.
 - iii) What are the limitations of Educational Psychology ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- i) प्रक्रिया निष्पत्ती-संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करून त्याचे फलित व मर्यादा स्पष्ट करा.
 - ii) ब्लूम यांची प्रभुत्व अध्ययनाची उपपत्ति स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- i) खालील मुद्यांना अनुसरून रचनावादाबाबत चर्चा करा.
 - अ) स्वरूप
 - ब) अभ्यासपद्धती
 - क) शिक्षणातील योगदान
 - ii) ज्ञान रचनावादाचे स्वरूप सांगून त्याचे शिक्षणातील योगदान स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- i) ब्रुनरचे अध्ययन मार्ग टीप लिहा.
 - ii) प्रायोगिक पद्धतीचे गुणदोष स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- i) कर्ट लेविनच्या अध्ययन उपपत्तीमधील क्षेत्ररचना स्पष्ट करा.
 - ii) टीप लिहा गॅम्बेच्या उपपत्तीमधील संबोधक अध्ययन.
 - iii) शैक्षणिक मानसशास्त्राच्या मर्यादा कोणत्या ?
-

DO NOT WRITE HERE

- 2) Indian Human Right Commission was established in _____
a) 1948 b) 1983 c) 1993 d) 2003
- 3) Social change refers to _____
a) Cultural change b) Change in social structure
c) Change in social ideals d) Above all
- 4) _____ is not the centre of informal education.
a) School b) Family
c) Television d) News paper
- 5) Equality used in the preamble of the constitution means _____
a) providing equal opportunity to all
b) imparting equal education to all
c) be showing equal status to all
d) giving equal facilities to all
- 6) _____ is the new concept of discipline.
a) Liberty b) Self discipline
c) Impact of teacher d) None of the above
- 7) In the Economics of Education _____ aspects are not considered.
a) Cost of education b) Return of education
c) Job oriented education d) An investment on education

- ५) घटनेच्या उद्देशिकेत वापरलेल्या 'समानता' संज्ञेचा अर्थ _____ आहे.
- अ) सर्वाना समान संधी पुरवणे ब) सर्वाना सारखे शिक्षण देणे
क) सर्वाना समान दर्जा देणे ड) सर्वाना समान सुविधा पुरविणे
- ६) शिस्तीची नवी संकल्पना _____ ही आहे.
- अ) व्यक्ती स्वातंत्र्य ब) स्वयंशिस्त
क) शिक्षकाचा प्रभाव ड) यापैकी नाही
- ७) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्रामध्ये _____ बाबींचा विचार होत नाही.
- अ) शिक्षणासाठी खर्च झालेली किंमत ब) परत फेड
क) नोकरीसाठी शिक्षण ड) शिक्षणावरील गुंतवणूक
- ८) बहुसांस्कृतिक समाजाचा _____ हा प्रकार नाही.
- अ) धर्म ब) मानव वंश क) शिक्षण ड) भाषा
- ९) जागतिकीकरणाची सुखात _____ मुळे झालेली आहे.
- अ) माहिती तंत्रज्ञानाची प्रगती ब) ज्ञानाधारीत समाजरचना
क) राज्यांना मिळालेली स्वायत्तता ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
- १०) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्याची गरज _____ साठी आहे.
- अ) जागतिक शांतता ब) देशांचा योग्य परस्पर संबंध निर्माती
क) मानवीमूल्यांचा आदर ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATIONS OF
EDUCATION (Paper – I)**

Day and Date : Tuesday, 16-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures on right side shows marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What are the characteristics of Multi-culturalism education ? State the need of education in multicultural society.
 - 2) Explain the meaning, nature and scope of Economics of education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) State the concept of Human Right Education. Explain teaching methods of Human Right Education.
 - 2) What is meant by deprived class ? Discuss the educational problem and its remedies about it.
4. Answer the following question in brief. **8**
- 1) Explain the nature of educational sociology.
 - 2) Explain need of consumer Act's education.
5. Answer the following question in brief. **12**
- 1) Explain the concept of globalization education.
 - 2) Explain the need of right to information.
 - 3) Explain the concept community health.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) बहुसांस्कृतिक समाजातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये कोणती ? बहुसांस्कृतिक समाजाच्या शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
 - २) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मानवी हक्क शिक्षणाची संकल्पना सांगा. मानवी हक्क शिक्षणासाठी अध्ययन अध्यापन पद्धती स्पष्ट करा.
 - २) वंचित घटक म्हणजे काय सांगून वंचिताच्या शैक्षणिक समस्या व त्यावरील उपाय याविषयी चर्चा करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - २) ग्राहक कायद्याच्या शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) शिक्षणाचे जागतिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) माहितीच्या अधिकाराची गरज स्पष्ट करा.
 - ३) सामाजिक आरोग्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
-

Code No. SLR-X – 13

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
EDUCATION
Paper – III : Methodology of Educational Research

Day & Date : Thursday, 18-12-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m .

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the proper alternative.

10

1) A group of individuals who has one or more characteristics in common that one of interest to the researcher is called as

a) population

b) sample

c) universe

d) all

P.T.O.

Seat No.	
-----------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
EDUCATION
Paper – III : Methodology of Educational Research

Day and Date : Thursday, 18-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- i) What is Sampling ? Explain method of probability sampling.
- ii) Write different research tools. Explain types and importance of questionnaire tool in research.

3. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- i) What is normal probability curve ? Draw it and explain its application with reference to different statistical measures.
- ii) Find the value of standard deviation from the following table :

X	35 – 39	30 – 34	25 – 29	20 – 24	15 – 19	10 – 14	05 – 09
f	5	6	8	10	5	4	2

4. Answer the following questions in brief : **8**

- i) Write use of computers in data analysis.
- ii) What is analysis of variance (ANOVA) ? Explain one-way ANOVA.

5. Answer the following questions in brief : **12**

- i) How will you prepare research report for conference ?
- ii) Write short note on Rating Scale.
- iii) Write short note on one tailed test.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. १). १०

- १) नमुना निवड म्हणजे काय ? नमुना निवडीची संभाव्येत्तर आधार पद्धत उपाहरणासह स्पष्ट करा.
- २) संशोधनाची विविध साधने कोणती ? संशोधनातील प्रश्नावली साधनाचे प्रकार व महत्त्व स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. १). १०

- १) प्रसामान्य वक्र म्हणजे काय ? या वक्राची आकृती काढा - व त्याचे उपयोजन विविध सांख्यिकीय परिमाणाच्या संदर्भात स्पष्ट करा.
- २) प्रमाणरविचलन किंमत खालील सारणी वरून काढा.

X	३५ - ३९	३० - ३४	२५ - २९	२० - २४	१५ - १९	१० - १४	०५ - ०९
f	५	६	८	१०	५	४	२

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : ८

- १) संकलित माहितीच्या विश्लेषणासाठी संगणकाचा उपयोग लिहा.
- २) प्रसरण विश्लेषण म्हणजे काय ? एकमार्गी प्रसरण विश्लेषण स्पष्ट करा.

५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२

- १) परिषदेसाठी तुम्ही संशोधन अहवाल कसा तयार कराल ?
- २) 'पडताळा सूची' वर थोडक्यात टिप लिहा.
- ३) 'एक पुच्छ चाचणी' यावर थोडक्यात टिप लिहा.

Code No. SLR-X – 15

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)

Day & Date : Saturday, 20-12-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only Code No.
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Objective type questions, collected in first 15 minutes.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative and write in the box provided :

10

1) The extension of files created in MS-Excell is
a) DOC b) PPT c) XLS d) HTM

2) _____ is a web authoring programme.
a) Interpreter b) Compiler
c) Internet explorer d) M.S. Word

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा व सोबतच्या चौकटीत लिहा : 10
- 1) एम.एस. एक्सेल मध्ये निर्मिती केलेल्या फाईल्स चे एक्सटेंशन _____ असते.
- a) DOC b) PPT c) XLS d) HTM
- 2) _____ हा वेब ऑथरिंग प्रोग्रॅम आहे.
- a) इंटरप्रिटर b) कंपायलर
- c) इंटरनेट एक्सप्लोरर d) एम्. एस्. वर्ड
- 3) _____ हे उपयोगित सॉफ्टवेअर चे उदाहरण आहे.
- a) इंटरप्रिटर b) कंपायलर
- c) ब्राउजर d) ऑपरेटिंग सिस्टीम
- 4) फाईल्स अपलोड करण्यासाठी सर्वाधिक _____ या प्रोटोकॉल चा वापर होतो.
- a) http : // b) tcp : // c) html : // d) ftp : //
- 5) URL म्हणजे
- a) युनिफॉर्म रिसोर्स लोकेटर b) युनिव्हर्सल रिसोर्स लोकेटर
- c) युनिफॉर्म रेडी लोकेटर d) युनिव्हर्सल रिसोर्स लोकेशन
- 6) व्यावसायिक साईट दर्शवण्यासाठी _____ डोमेन कोड आहे.
- a) gov b) com c) edu d) net
- 7) सहकार्यात्मक अध्यापन कार्यनिती _____ गटासाठी उपयुक्त नाही.
- a) मोठ्या b) लहान c) मध्यम d) यापैकी नाही

8) प्रत्याभरण हे _____ चे मूलभूत तत्व आहे.

a) सायबरनेटीक्स

b) वर्तनवादी तंत्रविज्ञान

c) माध्यम तंत्रविज्ञान

d) अध्यापन तंत्रविज्ञान

9) सॅटेलाईट ईन्सट्रक्शनल टेलीव्हिजन एक्सपेरीमेंट (SITE) _____ मध्ये सुरु झाला.

a) 1975

b) 1974

c) 1976

d) 1977

10) व्यक्तिगत अनुदेशन प्रणाली (PSI) _____ यांनी विकसित केली.

a) ऑसबॉर्न

b) फ्रेड केलर

c) स्मिथ

d) जोन्स

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)**

Day and Date: Saturday, 20-12-2014

Marks: 40

Time: 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by computer software ? Explain the meaning and functions of operating system.
 - 2) Explain the concept of teaching strategy. Illustrate brain storming method.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of multimedia. Explain the importance of multimedia in education and training.
 - 2) Explain the role and importance of information technology in research.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the characteristics of MS-Excel.
 - 2) Explain the merits and demerits of e-mail.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) State the importance of video conferencing in education.
 - 2) Explain the role of Information Technology in self learning.
 - 3) Write short note on computer virus, security and maintenance.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) संगणकाचे सॉफ्टवेअर म्हणजे काय ? ऑपरेटींग सिस्टीमचा अर्थ व कार्ये स्पष्ट करा.
 - 2) अध्यापन कार्यनितीची संकल्पना स्पष्ट करा. बुद्धिमंथन पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) मल्टीमीडियाची संकल्पना स्पष्ट करा. शिक्षण व प्रशिक्षणात मल्टीमीडियाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) माहिती तंत्रज्ञानाची संशोधनात भूमिका व महत्त्व स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) एम.एस. एक्सेलची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 2) इ-मेल चे फायदे तोटे स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) चित्रित परिषदेची शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) स्वयं अध्ययनात माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 3) संगणक व्हायरस, सुरक्षितता व देखभाल यावर टीप लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
 EDUCATION (Paper– VI)
 Guidance and Counselling

Day & Date : Monday, 22-12-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Total Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	
Signature of Examiner		(Paper - _____)

_____ Examination _____
 _____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
 2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
 3) Duration of **first** question is **15** minutes.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternatives : **10**

1) According to _____ a job analysis is an accurate study of various components of the job.

a) Blum and Balinsky	b) Frank
c) Brewer	d) Rogers

P.T.O.

- 5) 'Choosing a Career' या पुस्तकाचा भर हा प्रामुख्याने _____ या घटकावर आहे.
- अ) समुपदेशकाची भूमिका आणि समुपदेशनाची तंत्रे
 ब) मार्गदर्शनाची तंत्रे
 क) मार्गदर्शनाची साधने
 ड) समुपदेशकांचे प्रकार
- 6) सौम्य मानसिक मागासलेपण असणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा बुद्धिगुणांक _____ इतका असतो.
- अ) ५२ - ६८ ब) ३६ - ५१ क) २० - ३५ ड) ६७ - ७५
- 7) 'All India Institute of Mental Health' या संस्थेची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
- अ) १९५७ ब) १९५४ क) १९५५ ड) १९५६
- 8) सुपरच्या उपपत्तीनुसार परिकल्पना उपटप्पा हा _____ असतो.
- अ) जन्मकाळ ते वय वर्षे १४ ब) वय ४ ते १० वर्षे
 क) वय १५ ते १७ वर्षे ड) वय २४ ते ३६ वर्षे
- 9) दिशादर्शक समुपदेशनाचा मुख्य भर हा _____ यावर असतो.
- अ) बुद्धिमत्ता विषयक घटक / पैलू ब) भावनिक घटक / पैलू
 क) सामाजिक पैलू ड) वैयक्तिक घटक / पैलू
- 10) _____ हे मार्गदर्शनासाठी वापरण्यात येणारे अप्रमाणित साधन आहे.
- अ) प्रासंगिक नोंदी ब) बुद्धिमत्ता चाचणी
 क) अभिरुची शोधिका ड) संपादनूक चाचणी

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
EDUCATION (Paper – VI)
Guidance and Counselling**

Day and Date: Monday, 22-12-2014

Marks: 40

Time: 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the steps in counselling process.
 - 2) Describe the various agencies of guidance.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain any three techniques used in non-test client appraisal.
 - 2) What preparation will you do before counselling ?
4. Answer the following questions (**any one**) : **8**
- 1) Explain principles of guidance.
 - 2) State need and characteristics of educational counselling.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Nature of guidance for children with special needs.
 - 2) Need for vocational guidance.
 - 3) Guidance and curriculum.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण (अंक) गुण दर्शावितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. एक) : १०
- १) समुपदेशन प्रक्रियेतील पायऱ्या स्पष्ट करा.
 - २) मार्गदर्शन विषयक सुविधा पुरवणाऱ्या विविध संस्थांचे वर्णन करा.
३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. एक) : १०
- १) चाचणी शिवाय ग्राहक मूल्यमापनाची कोणतीही तीन तंत्रे स्पष्ट करा.
 - २) समुपदेशन करण्यापूर्वी तुम्ही कोणती तयारी कराल ?
४. थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) मार्गदर्शनाची तत्वे स्पष्ट करा.
 - २) शैक्षणिक समुपदेशनाची आवश्यकता आणि वैशिष्ट्ये मांडा.
५. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) विशेष गरजा असणाऱ्या बालकांसाठी मार्गदर्शनाचे स्वरूप.
 - २) व्यवसायिक मार्गदर्शनाची गरज.
 - ३) मार्गदर्शन आणि अभ्यासक्रम.
-

DO NOT WRITE HERE

- 2) Plato stated two worlds of ideas, first world of things and another was ()
a) World of dreams b) World of imaginations
c) World of ideas d) Above all
- 3) According to John Dewey-communication, inquiry, construction and artistic expressions are related to child's ()
a) Tasks b) Attitudes c) Life Style d) Above all
- 4) Teachers who pride themselves on being disciplinarians are really born tyrants. It is opined by ()
a) Rabindranath Tagore b) Mahatma Gandhi
c) Mahatma Phule d) None of above
- 5) 'A teacher can never teach unless he is still learning' this statement is for ()
a) Self learning b) Self teaching
c) Self learning and teaching d) Above all
- 6) William Brickman, Arther Bestore, Mortimor Smith and Michael Polayani are the supporters of ()
a) Idealism b) Naturalism c) Essentialism d) Above all
- 7) Ethics and Aesthetics are the sub-branches of ()
a) Ontology b) Epistemology
c) Axiology d) Above all

- 8) Ontology is included to ()
a) Casmology b) Metaphysics c) Physics d) Above all
- 9) Aurobindo stated three ultimate aims of education first-superman, second-
gnostic being and third ()
a) Truth consciousness b) Value consciousness
c) Life consciousness d) Above all
- 10) 'Evan Elich is the strong supporter of ()
a) Existentialism b) Essentialism
c) Constructivism d) Logical empiricism

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा. १०
- १) 'तत्त्वज्ञान एखाद्या विशिष्ट अंगाचे ज्ञान प्राप्त करणारे नव्हे, तर ते समग्र असते' असे मत
_____ चे आहे. ()
a) सॉक्रेटीस b) प्लेटो
c) जॉन अॅडम्स d) सर पर्सी नन्
- २) प्लेटोने दोन जगांची कल्पना मांडली, पाहिले जग वस्तुरूप व दुसरे जग _____ होत. ()
a) स्वप्नांचे b) कल्पकतेचे
c) कल्पनांचे d) वरील सर्व
- ३) जॉन ड्युईनुसार-संभाषण, संशोधन, रचना आणि कलात्मक अभिव्यक्ती ह्या मुलाच्या _____
शी संबंधीत आहेत. ()
a) कार्ये b) अभिरुची
c) जीवन शैली d) वरील सर्व
- ४) कडक शिस्तीचे भोक्ते असलेले शिक्षक हे वृत्तीने हुकूमशाहा असतात असे _____ चे विधान
आहे. ()
a) रवींद्रनाथ टागोर b) महात्मा गांधी
c) महात्मा फुले d) वरीलपैकी एकही नाही

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF
EDUCATION (Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 16-12-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to **right** side indicate marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is Existentialism ? How do existentialism useful for developing education ?
 - 2) What is the philosophy of Plato ? How is his contribution to education ?
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is philosophy ? What is the philosophy of education ? How is it essential for teacher ?
 - 2) How is Jain philosophy is different from Buddhist philosophy ? Which points do you consider for betterment of education ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What is the difference between Individualism and socialism ?
 - 2) What is the contribution of democracy to education ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is the contribution of constructivism to the aim education ?
 - 2) What is the nature of Sankhya Philosophy ?
 - 3) How is Rabindranath Tagore's Philosophy useful for education ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) अस्तित्ववाद म्हणजे काय ? शिक्षण सुधारण्यासाठी अस्तित्ववाद कसा उपयुक्त आहे ?
 - २) प्लेटोचे तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ? त्यांच्या तत्त्वज्ञानाचे शिक्षणाला कसे योगदान आहे ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ? शिक्षणाचे तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ? ते तत्त्वज्ञान शिक्षकासाठी कसे आवश्यक आहे ?
 - २) जैन तत्त्वज्ञान बौद्धतत्त्वज्ञानापासून कसे वेगळे आहे ? शिक्षण सुधारण्यासाठी तुम्ही कोणत्या मुद्द्यांचा विचार कराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. ८
- १) व्यक्तित्ववाद आणि समाजवादात कोणता फरक आहे ?
 - २) लोकशाहीचे शिक्षणासाठी कोणते योगदान आहे ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. १२
- १) रचनावादाने शिक्षणासाठी कोणत्या ध्येयाचे योगदान दिले आहे ?
 - २) सांख्य तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप कोणते ?
 - ३) रवींद्रनाथ टागोरांचे तत्त्वज्ञान शिक्षणासाठी कसे उपयुक्त आहे ?

Code No. SLR-X – 11

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATIONS OF EDUCATION (Paper – I)

Day & Date : Tuesday, 16-12-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Question No. 1 should be answered the question paper itself and submitted in the first **fifteen** minutes.
3) Figures on **right** side shows marks.

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

MCQ/Objective Question Paper

1. Choose the correct alternative. **10**
- 1) The following _____ factor is not as deprived.
- a) Women b) Classified caste, sub castes
- c) Handicapped d) None of the above

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) Indian Human Right Commission was established in _____
a) 1948 b) 1983 c) 1993 d) 2003
- 3) Social change refers to _____
a) Cultural change b) Change in social structure
c) Change in social ideals d) Above all
- 4) _____ is not the centre of informal education.
a) School b) Family
c) Television d) News paper
- 5) Equality used in the preamble of the constitution means _____
a) providing equal opportunity to all
b) imparting equal education to all
c) be showing equal status to all
d) giving equal facilities to all
- 6) _____ is the new concept of discipline.
a) Liberty b) Self discipline
c) Impact of teacher d) None of the above
- 7) In the Economics of Education _____ aspects are not considered.
a) Cost of education b) Return of education
c) Job oriented education d) An investment on education

- ५) घटनेच्या उद्देशिकेत वापरलेल्या 'समानता' संज्ञेचा अर्थ _____ आहे.
- अ) सर्वाना समान संधी पुरवणे ब) सर्वाना सारखे शिक्षण देणे
क) सर्वाना समान दर्जा देणे ड) सर्वाना समान सुविधा पुरविणे
- ६) शिस्तीची नवी संकल्पना _____ ही आहे.
- अ) व्यक्ती स्वातंत्र्य ब) स्वयंशिस्त
क) शिक्षकाचा प्रभाव ड) यापैकी नाही
- ७) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्रामध्ये _____ बाबींचा विचार होत नाही.
- अ) शिक्षणासाठी खर्च झालेली किंमत ब) परत फेड
क) नोकरीसाठी शिक्षण ड) शिक्षणावरील गुंतवणूक
- ८) बहुसांस्कृतिक समाजाचा _____ हा प्रकार नाही.
- अ) धर्म ब) मानव वंश क) शिक्षण ड) भाषा
- ९) जागतिकीकरणाची सुखात _____ मुळे झालेली आहे.
- अ) माहिती तंत्रज्ञानाची प्रगती ब) ज्ञानाधारीत समाजरचना
क) राज्यांना मिळालेली स्वायत्तता ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
- १०) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्याची गरज _____ साठी आहे.
- अ) जागतिक शांतता ब) देशांचा योग्य परस्पर संबंध निर्माती
क) मानवीमूल्यांचा आदर ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATIONS OF
EDUCATION (Paper – I)**

Day and Date : Tuesday, 16-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures on right side shows marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What are the characteristics of Multi-culturalism education ? State the need of education in multicultural society.
 - 2) Explain the meaning, nature and scope of Economics of education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) State the concept of Human Right Education. Explain teaching methods of Human Right Education.
 - 2) What is meant by deprived class ? Discuss the educational problem and its remedies about it.
4. Answer the following question in brief. **8**
- 1) Explain the nature of educational sociology.
 - 2) Explain need of consumer Act's education.
5. Answer the following question in brief. **12**
- 1) Explain the concept of globalization education.
 - 2) Explain the need of right to information.
 - 3) Explain the concept community health.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) बहुसांस्कृतिक समाजातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये कोणती ? बहुसांस्कृतिक समाजाच्या शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
 - २) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मानवी हक्क शिक्षणाची संकल्पना सांगा. मानवी हक्क शिक्षणासाठी अध्ययन अध्यापन पद्धती स्पष्ट करा.
 - २) वंचित घटक म्हणजे काय सांगून वंचिताच्या शैक्षणिक समस्या व त्यावरील उपाय याविषयी चर्चा करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - २) ग्राहक कायद्याच्या शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) शिक्षणाचे जागतिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) माहितीच्या अधिकाराची गरज स्पष्ट करा.
 - ३) सामाजिक आरोग्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION (Paper– II)

Day & Date : Wednesday 17-12-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

N.B. : 1) Answer to question **one** to be written in question paper itself.
2) The answer sheet of question one will be with drawn after 15 minutes stipulated time.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternatives and write it in given box : **10**

1) _____ presented the concept of intelligence quotient.

a) Stern	b) Terman
c) Binet	d) Cattell

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION (Paper – II)

Day and Date : Wednesday, 17-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain Stunberg's theory of intelligence.
 - 2) Explain concept of individual differences. Explain importance of individual differences in Education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain Carl Rogers theory of personality. How will you differentiate Carl Rogers theory with Maslow's theory of personality ?
 - 2) Explain Bandura's social observational theory. How will you use principles of these theory in education ?
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) Explain concept and types of adjustment.
 - 2) Explain contribution of social psychology to education.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Explain the concept of social intelligence.
 - 2) Explain Erickson's theory of personality.
 - 3) Explain concept of attitude.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) स्टनबर्गची बुद्धिमत्तेची उपपत्ती स्पष्ट करा.
- २) व्यक्तिभेदाची संकल्पना स्पष्ट करा. शिक्षणातील व्यक्तिभेदचे महत्व स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) कार्ल रॉजर्सची व्यक्तिमत्त्व उपपत्ती स्पष्ट करा. तुम्ही कार्ल रॉजर्स व मास्लोच्या व्यक्तिमत्त्व उपपत्तींची तुलना कशी कराल ?
- २) बांदुराची सामाजिक निरीक्षण उपपत्ती स्पष्ट करा. तुम्ही या उपपत्तीतील तत्वांचा शिक्षणात कसा उपयोग कराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात लिहा : ८
- १) समायोजनाची संकल्पना व प्रकार स्पष्ट करा.
- २) सामाजिक मानसशास्त्राचे शिक्षणातील योगदान स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) सामाजिक बुद्धिमत्तेची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) एरिकसनसची व्यक्तिमत्त्वाची उपपत्ती स्पष्ट करा.
- ३) दृष्टिकोन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
-

Code No. SLR-X – 14

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
TEACHER EDUCATION (Paper – IV)

Day & Date : Friday, 19-12-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- Instructions :**
- 1) **All** questions are **compulsory**.
 - 2) Q. No. 1 is multiple choice question.
 - 3) Right side figures shows the marks for question.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative and write the alphabet in the box provided. **10**

1) The head office of NCTE is at

a) Delhi

b) Chennai

c) Mumbai

d) Bhopal

P.T.O.

- ६) मिशिगन प्रतिमान
- अ) १९६८ ब) १९६९
- क) १९६६ ड) १९७०
- ७) शिक्षक विचार प्रक्रियेबद्दल माहिती मिळविण्याचे खालील _____ तंत्र नाही.
- अ) मुलाखत ब) प्रकट विचार
- क) शिक्षकाची रोजनिशी ड) उद्दिपित प्रत्यावाहन
- ८) खालीलपैकी शिक्षणातील साहय्यक प्रणाली नाही.
- अ) कार्यपुस्तिका ब) आभासी वर्ग
- क) बहुमाध्यम व आय.सी.टी. ड) यापैकी नाही
- ९) सध्याच्या पाठ्यक्रमाशी निगडीत _____ अध्यापनाची प्रतिमाने आहेत.
- अ) पाच ब) सहा
- क) चार ड) तीन
- १०) वर्ग व्यवस्थापनाचे _____ हे मूलतंत्र नाही.
- अ) स्वातंत्र्य ब) समानता
- क) मार्गदर्शन ड) शिस्त
-

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
TEACHER EDUCATION (Paper – IV)**

Day and Date : Friday, 19-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side figures shows the marks for question.*

2. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) Explain the concept of teaching and training ? Write the inter dependencies in between teaching learning and teacher education.
 - 2) What are types of Models of teacher education ? Write any one of them in detail.
3. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) Explain, how will be the tomorrows teacher education ?
 - 2) Explain the role of NCTE with reference to teacher education.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) Explain the student thought process.
 - 2) Explain the concept of portfolio in Teacher education.
5. Answer the following question in brief. **12**
- 1) Which are the National agencies of teacher education ?
 - 2) Write some conclusions of any research subject/problem which you have studied in teacher education.
 - 3) Write short note on 'teacher as a innovator'.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही एक) १०
- १) अध्यापन व प्रशिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. अध्यापन अध्ययन व शिक्षक शिक्षण यांतील आंतर संबंध लिहा.
- २) शिक्षक शिक्षणाची प्रतिमाने कोणती ? त्यापैकी कोणते ही एक सविस्तरपणे लिहा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) १०
- १) उद्याचे शिक्षक शिक्षण कसे राहिल ? स्पष्ट करा.
- २) शिक्षक शिक्षणाच्या संदर्भात एन.सी.टी.ई. ची भूमिका स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) विद्यार्थी विचार प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- २) शिक्षक शिक्षणातील पोर्टफोलिओची संकल्पना स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) शिक्षक शिक्षणाच्या राष्ट्रीय स्तरावरील वाहिन्या कोणत्या ?
- २) तुम्ही अभ्यासलेल्या शिक्षक शिक्षणातील कोणत्या ही एका संशोधन समस्येचे कांही निष्कर्ष लिहा.
- ३) 'शिक्षक एक नवप्रवर्तक' यावर टिप लिहा.

- 9) Chipko Movement started by ()
a) Vimla Bahuguna b) Sundarlal Bahuguna
c) Serlaben d) Vimlaben
- 10) The concept of food chain firstly stated by ()
a) Yelten b) Dasman
c) Tansley d) Bruitland

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा : 10
- 1) परिसंस्थेतील सर्व प्रकारच्या हिरण्या वनस्पती _____ असतात. ()
अ) भक्षक ब) संरक्षक
क) उत्पादक ड) वरील सर्व
- 2) जागतिक पातळीवर कार्य करणारी _____ अरोग्य संघटना आहे. ()
अ) WHO ब) WCE
क) WWF ड) HCO
- 3) 7 एप्रिल हा दिवस _____ दिन म्हणून साजरा केला जातो. ()
अ) जागतिक आरोग्य ब) लोकसंख्या
क) पर्यावरण ड) जंगल
- 4) पर्यावरण संरक्षणासाठी _____ रोजी कायदा केला. ()
अ) 21 मे 1985 ब) 20 मे 1984
क) 23 मे 1986 ड) 25 मे 1983
- 5) मानवाने निर्माण केलेल्या _____ म्हणतात. ()
अ) सामाजिक स्थिती ब) ज्वालामुखी
क) भूकंप ड) पूर
- 6) ध्वनी प्रदूषणामुळे _____ रोग जडतो. ()
अ) रॅबिज ब) कॉलरा
क) टिनिटस ड) फ्लू

- 7) शास्वत विकास संकल्पना _____ साली उदयास आली. ()
अ) 1980 ब) 1986
क) 1978 ड) 1972
- 8) वसुंधरा शिखर परिषद _____ या वर्षामध्ये झाली. ()
अ) जून-1990 ब) जून-1974
क) जून-1982 ड) जून-1992
- 9) चिपको अंदोलनाला सुरुवात _____ यांनी केली. ()
अ) विमला बहुगुणा ब) सुंदरलाल बहुगुणा
क) सरलाबेन ड) विमलाबेन
- 10) अन्न साखलीची संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी मांडली. ()
अ) एल्टन ब) दासमन
क) टॅन्सले ड) ब्रूटलँड
-

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
Paper – VI : ENVIRONMENTAL EDUCATION

Day and Date : Monday, 22-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) What do you mean by environmental protection ?
 - ii) What is need of sustainable development of environmental education ?
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- i) Write one importance of natural resources.
 - ii) How does the management of environmental education ?
4. Answer the following question in brief : **8**
- i) Write scope of an environmental education.
 - ii) Write effects of different air pollution.
5. Answer the following question in brief. **12**
- i) Importance of conservation of natural resources.
 - ii) Write causes of any two hazards.
 - iii) Explain approaches of environmental education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : **10**
- 1) पर्यावरण संरक्षण करण्यासाठी आपण काय कराला ?
 - 2) पर्यावरण शिक्षणाला शास्वत विकासाची गरज लिहा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : **10**
- 1) नैसर्गिक साधन संपत्तीचे महत्व लिहा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षणाचे व्यवस्थापन कसे कराल ?

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **8**
- 1) पर्यावरण शिक्षणाची व्याप्ती लिहा.
 - 2) हवा प्रदूषणाचे विविध परिणाम लिहा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) नैसर्गिक साधन संपत्तीच्या संवर्धनाचे महत्त्व लिहा.
 - 2) कोणत्याही दोन आपत्तीचे कारणे लिहा.
 - 3) पर्यावरण शिक्षणाचे उपागम स्पष्ट करा.
-

Code No. SLR-X – 18

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
MANAGEMENT, PLANNING & FINANCING OF EDUCATION
(Paper– VI)

Day & Date : Monday, 22-12-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 30 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**

1) "Scientific Management" means knowing exactly what you want men to do seeing that they do it in the best and the cheapest way" - stated by

- a) Taylor b) Harlow c) Druked d) Jones

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) System approach provides
- a) Understanding
 - b) Mechanism
 - c) Understanding and mechanism
 - d) Understanding or mechanism
- 3) “Co-ordination deals with the task of blending efforts in order to ensure successful attainment of an objective”. This is stated by
- a) Terry
 - b) Haiman
 - c) Fayol
 - d) Breath
- 4) “Generally speaking planning is deciding in advance that is to be done” is said by
- a) Allen
 - b) Newman
 - c) Killen
 - d) Hudson
- 5) _____ has substituted the word ‘Supervision’ for Inspection.
- a) Sadler Commission
 - b) Secondary Education Commission
 - c) Hertog Commission
 - d) Dr. Zakir Hussain Committee
- 6) _____ is the last step of the management process.
- a) Budget
 - b) Supervision
 - c) Inspection
 - d) Control
- 7) Controlling function implement _____ alternative.
- a) qualitative
 - b) quantitative
 - c) modified
 - d) financial

- 8) The leadership style should be consist with the _____ of nation.
- a) Culture b) Economy c) Politics d) Religion
- 9) Capital budgeting is a part of
- a) Interest decision b) Working capital management
c) Marketing management d) Purchasing management
- 10) _____ is a type of plan which sets the targets in numerical terms to a achieved within a specified period of time.
- a) Budget b) Shedule c) Planning d) Strategy

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा. १०
- १) “लोकांनी काय करावे हे ओळखणे व त्यानुसार ते उत्कृष्टपणे व अल्प खर्चात कार्य करतात की नाही हे पाहणे म्हणजे शास्त्रीय व्यवस्थापन होय” असे _____ म्हटले आहे.
- अ) टेलर ब) हार्लो क) ड्रुकेड ड) जोन्स
- २) प्रणाली उपागम _____ पुरवितो.
- अ) सामंजस्य ब) यंत्रणा
क) सामंजस्य व यंत्रणा ड) सामंजस्य किंवा यंत्रणा
- ३) यशस्वी उद्दिष्ट प्राप्तीच्या खात्रीने प्रयत्नाचे एकत्रीकरण म्हणजे ‘समन्वय’ अशी व्याख्या _____ यांनी केली आहे.
- अ) टेरी ब) हैमन क) फेयॉल ड) ब्रीथ
- ४) “काय करायला हवे हे अगोदरच ठरविणे म्हणजे नियोजन होय अशी सामान्य व्याख्या _____ यांची आहे.
- अ) अॅलन ब) न्यूमन क) किलन ड) हडसन
- ५) _____ ने तपासणी ऐवजी पर्यवेक्षण असा शब्दबदल केला.
- अ) सॅडलर आयोगा ब) माध्यमिक शिक्षण आयोगा
क) हरटाॅग आयोगा ड) डॉ. झाकीर हुसेन समिती

- ६) _____ ही व्यवस्थापन प्रक्रियेतील अंतिम पायरी होय.
- अ) अंदाजपत्रक ब) पर्यवेक्षण
क) तपासणी ड) नियंत्रण
- ७) नियंत्रण कार्यामुळे _____ पर्यायाची अंमलबजावणी होते.
- अ) गुणात्मक ब) संख्यात्मक
क) सुधारणात्मक ड) आर्थिक
- ८) नेतृत्वाच्या शैली मध्ये देशाच्या _____ चे प्रतिबिंबन हवे.
- अ) संस्कृति ब) अर्थव्यवस्थे
क) राजकारणा ड) धर्मा
- ९) 'भांडवली अंदाजपत्रक' हा _____ चा भाग असतो.
- अ) व्याजविषय निर्णय ब) कार्यात्मक भांडवल व्यवस्थापना
क) विपणन व्यवस्थापना ड) खरेदीच्या व्यवस्थापना
- १०) विहित कालावधीमध्ये साध्य करावयाच्या ध्येयाचा संख्यात्मक स्वरूपातील आराखडा म्हणजे
- अ) अंदाजपत्रक ब) कालावधी
क) नियोजन ड) कार्यनीति

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
MANAGEMENT, PLANNING & FINANCIAL OF EDUCATION
(Paper – VI)

Day and Date : Monday, 22-12-2014

Total Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**

2. Answer **any one** question of the following. **10**
- 1) Explain various styles of leadership.
- 2) Explain the difference between Inspection and Supervision.
3. Answer **any one** question of the following. **10**
- 1) Explain the nature of sharing and distribution of financial responsibility.
- 2) How will you plan for a rational approach to achieve goals ?
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) What is the importance of training ?
- 2) What is the need of supervision ?
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Scope of Scientific Management.
- 2) Enlist functions of managers.
- 3) Concept of System Approach.

मराठी रूपांतर

२. पुढीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **१०**
- १) नेतृत्वाच्या विविध शैली विशद करा.
- २) तपासणी व पर्यवेक्षण यामधील फरक स्पष्ट करा.

३. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- १) आर्थिक जबाबदारीचे वितरण व सहभागाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) ध्येय प्राप्तीसाठीच्या एक दृष्टिकोनाचे नियोजन तुम्ही कसे कराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) 'प्रशिक्षणाचे' महत्व काय ?
- २) पर्यवेक्षणाची गरज काय ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) शास्त्रोक्त व्यवस्थापनाची व्याप्ती.
- २) व्यवस्थापकाच्या कार्याची यादी.
- ३) प्रणाली उपागमाची संकल्पना.
-

Code No. SLR-X – 19

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester– II) Examination, 2014
VALUE EDUCATION (Paper – VI)

Day & Date : Monday, 22-12-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*
3) *Q. No. 1 should collected within first 15 minutes.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose proper alternative :

10

1) "Respect to others" is _____ type of value.

a) individual

b) social

c) national

d) all above

P.T.O.

- ५) “नैतिकता म्हणजे आपल्याला कृतीनंतर चांगले वाटणे आणि वाईट वाटणे म्हणजे अनैतिकता होय” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
- अ) अर्नेस्ट हेमिंग्वे
ब) श्रीप्रकाश
क) सॉक्रेटिस
ड) हरलॉक
- ६) मूल्य शिक्षणाचे उगमस्थोत _____ हा आहे.
- अ) शाळा
ब) घर
क) समाज
ड) वरील सर्व
- ७) “शास्त्रज्ञांबाबत आदरभाव” व्यक्त केल्याने _____ हे मूल्य रूजते.
- अ) श्रमप्रतिष्ठा
ब) संवेदनशीलता
क) वैज्ञानिक दृष्टिकोन
ड) वरील सर्व
- ८) मनोविश्लेषणात्मक दृष्टिकोनाचा पुरस्कर्ता _____ हा आहे.
- अ) ऑरिस्टॉटल
ब) सिगमंड फ्राईड
क) पियाजे
ड) सॉक्रेटिस
- ९) मूल्य शिक्षण प्रक्रिया प्रामुख्याने _____ क्षेत्राशी निगडित आहे.
- अ) बौद्धिक
ब) भावात्मक
क) क्रियाकौशल्यात्मक
ड) यापैकी नाही
- १०) “मानवता हाच करा धर्म आहे” हे _____ मूल्याचे प्रमुख तत्व आहे.
- अ) सर्वधर्मसहिष्णुत
ब) संवेदनशीलता
क) वैज्ञानिक दृष्टिकोण
ड) राष्ट्रीय एकात्मत

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
VALUE EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 22-12-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What do you mean by Value Education ? Explain its need and importance.
 - 2) What are the characteristics of a morally educated persons ?
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is moral development ? Explain stages of moral development.
 - 2) Can moral education be imparted taking it as a school subject of curriculum ? Discuss.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Write a short note on moral dilemmas.
 - 2) Explain social action model of moral education.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What do you do to inculcate gender equality among your students ?
 - 2) Explain psycho analytic approach of moral development.
 - 3) What is role of media in moral learning society ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **१०**
- १) मूल्य शिक्षण म्हणजे काय ? त्याची गरज व महत्व स्पष्ट करा.
 - २) नैतिकदृष्ट्या शिक्षित व्यक्तीची गुणवैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) नैतिक विकास म्हणजे काय ? नैतिक विकासाच्या पायऱ्या विशद करा.
- २) शालेय अभ्यासक्रमात एक विषय ठेऊन नैतिक शिक्षण देता येईल का ? चर्चा करा.
४. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) नैतिक संघर्ष यावर टिप लिहा.
- २) मूल्य शिक्षणाचे सामाजिक कृती प्रतिमान स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांत “स्त्री-पुरुष समनता” हे मूल्य कसे रुजवाल ?
- २) नैतिक विकासाचा मनोविश्लेषणात्मक दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
- ३) नैतिक अध्ययन समाजात माध्यमांची भूमिका काय आहे ?
-

DO NOT WRITE HERE

- 2) Gagne classified learning-outputs in _____ field.
- a) 2 b) 3 c) 4 d) 5
- 3) “The Psychology of meaningful verbal learning” was written by
- a) Ausubel b) Bruner c) Hull d) Bloom
- 4) Bruner stated concept attainment sequence by
- a) Introduction → Classification → Concrete level → Abstract level
b) Classification → Introduction → Abstract level → Concrete level
c) Concrete level → Introduction → Classification → Abstract level
d) Abstract level → Introduction → Classification → Concrete level
- 5) Aristotle started importance to _____ in the definition of psychology.
- a) Mind b) Soul
c) Consciousness d) Behaviour
- 6) The basic study method of structuralism is
- a) Experimental b) Observation
c) Survey d) Introspection
- 7) Learning behaviour is the important contribution of
- a) Gestaltism b) Associationism
c) Functionalism d) Purposivism

- ५) ऑरिस्टॉटल-यांनी मानसशास्त्र व्याख्येत _____ महत्व दिले.
- अ) मन ब) आत्मा क) बोधावस्था ड) वर्तन
- ६) रचनावादाची मूल्य-अभ्यास पद्धती _____ आहे.
- अ) प्रायोगिक ब) निरीक्षण क) सर्वेक्षण ड) आंतरनिरीक्षण
- ७) अध्ययनात्मक वर्तन हे महत्वाचे योगदान _____ चे आहे.
- अ) समष्टिवाद ब) साहचर्यवाद क) कार्यवाद ड) हेतुवाद
- ८) “शैक्षणिक-मानसशास्त्र ही मानसशास्त्राची शाखा असून ती अध्ययन आणि अध्यापनाशी निगडीत असते” अशी व्याख्या _____ यांनी मांडली.
- अ) जड्ड ब) पॉवर्स क) थॉर्नडाईक ड) स्किनर
- ९) गुन्हेगार व्यक्तीचा अभ्यास करण्यासाठी _____ पद्धती अधिक उपयुक्त आहे.
- अ) निरीक्षण ब) आत्मनिरीक्षण
क) प्रायोगिक ड) जीवनवृत्तांत
- १०) ब्रुनर-संबोध, अनुभवांचे प्रामुख्याने _____ गट पाडतो.
- अ) 2 ब) 3 क) 4 ड) 5

Seat No.	
-----------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Wednesday, 17-12-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- i) Explain the nature of process-output research. Explain the outcomes and limitations of it.
 - ii) Explain Blooms' theory of mastery learning.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- i) Discuss structuralism with the following points
 - a) Nature
 - b) Method of study
 - c) Contribution in education.
 - ii) Explain the nature and educational contribution of constructivism.
4. Answer the following question in brief. **8**
- i) Bruner's mode of learning-write note.
 - ii) Explain merits and demerits of experimental method.
5. Answer the following question in brief. **12**
- i) Explain 'Topology' in Kurt Lewins theory of learning.
 - ii) Write a note on concept learning in Gagne's theory.
 - iii) What are the limitations of Educational Psychology ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- प्रक्रिया निष्पत्ती-संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करून त्याचे फलित व मर्यादा स्पष्ट करा.
 - ब्लूम यांची प्रभुत्व अध्ययनाची उपपत्ति स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- खालील मुद्यांना अनुसरून रचनावादाबाबत चर्चा करा.
 - स्वरूप
 - अभ्यासपद्धती
 - शिक्षणातील योगदान
 - ज्ञान रचनावादाचे स्वरूप सांगून त्याचे शिक्षणातील योगदान स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- ब्रुनरचे अध्ययन मार्ग टीप लिहा.
 - प्रायोगिक पद्धतीचे गुणदोष स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- कर्ट लेविनच्या अध्ययन उपपत्तीमधील क्षेत्ररचना स्पष्ट करा.
 - टीप लिहा गॅम्बेच्या उपपत्तीमधील संबोधक अध्ययन.
 - शैक्षणिक मानसशास्त्राच्या मर्यादा कोणत्या ?

- 7) Descriptive research that involves acquiring data from every member of population is called _____ survey.
- a) Census b) Longitudinal c) Cross sectional d) Sampling
- 8) The main aim of _____ research is that formation of a theory or contribution to the existing body of knowledge.
- a) Action b) Pre policy research
c) Fundamental d) Applied
- 9) Researcher prepare _____ as like architect prepare map of building.
- a) Research proposal b) Research title
c) Research report d) Research tool
- 10) _____ is pioneer of action research.
- a) Best b) Buch c) Corey d) Davey

मराठी रूपांतर

1. रिकाम्या जाग भरा. **10**
- 1) संशोधनातील चलांची अत्यंत कांटेकोर _____ व्याख्या असली पाहिजे.
- अ) सामान्य ब) संकल्पनात्मक
क) नाममात्र ड) कार्यात्मक
- 2) लोकांच्या मोठ्या गटाच्या विचारांचे सामान्यीकरण करण्याची सर्वात जास्त सक्षम आणि परिणामकारक संशोधन पद्धती _____ होय.
- अ) सर्वेक्षण ब) व्यक्तिअभ्यास
क) घटना-पश्चात अभ्यास ड) ऐतिहासिक संशोधन
- 3) खालीलपैकी _____ ही संशोधनातील अनैतिक प्रथा आहे.
- अ) प्रयोज्याला माहिती देऊन त्याची सहमती धेणे
ब) संशोधनामध्ये सहभागी होण्यासाठी मोबदला देणे
क) कपोलकल्पित माहिती तयार करणे
ड) प्रयोज्याने दिलेल्या माहितीबाबत गुप्तता पाळणे

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
EDUCATION (Paper – III)
Methodology of Educational Research

Day and Date : Tuesday, 18-12-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What are the different sources of finding research problem ? What type of different sources you have used while deciding your area of research ?
 - 2) Explain different steps in scientific thinking. Explain relationship between scientific thinking and research.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the contribution of review of related literature for your research.
 - 2) Explain different types of research.
4. Answer the following questions : **8**
- 1) Differentiate between hypothesis and assumption.
 - 2) Explain various types of variables in experimental research.
5. Answer the following questions : **12**
- 1) Quasi-experimental design : Explain.
 - 2) Qualitative research concept : Explain.
 - 3) Genetic and developmental research : Describe.

मराठी रूपांतर

2. पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही **एक**) : **10**
- 1) शैक्षणिक संशोधन समस्यांचे विविध स्रोत कोणते ? तुमचे संशोधन क्षेत्र निश्चित करताना तुम्ही कोणकोणत्या स्रोतांचा उपयोग केला ?
 - 2) वैज्ञानिक विचार प्रक्रियेच्या पायऱ्या स्पष्ट करून वैज्ञानिक विचार प्रक्रिया आणि संशोधन यातील संबंध स्पष्ट करा.

3. पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : 10
- 1) संशोधनाशी संबंधित साहित्याच्या आढाण्याचे तुमच्या संशोधनासाठीचे योगदान स्पष्ट करा.
 - 2) संशोधनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
4. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. 8
- 1) गृहितक आणि परिकल्पना यामधील फरक स्पष्ट करा.
 - 2) प्रायोगिक संशोधनातील विविध चले स्पष्ट करा.
5. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. 12
- 1) प्राय-प्रायोगिक अभिकल्प स्पष्ट करा.
 - 2) गुणात्मक संशोधन संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) वांशिक आणि विकसित संशोधन वर्णन करा.
-

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
 (Paper – V)

Day & Date : Saturday, 20-12-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
 2) *Figures to the right side indicate full marks.*
 3) *Q.No. 1 should collected within first 15 minutes.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative :

10

1) The nature of Information Communication Technology includes

a) Data collection

b) Data process

c) Data storage

d) All above

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)

Day and Date : Saturday, 20-12-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. :1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right side indicate full marks.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is information technology ? Explain historical development of information technology.
 - 2) What is memory of computer ? Explain types of memory.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is Educational technology ? Explain different forms of Educational technology.
 - 2) What is system approach ? How will you use system approach to instruction ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain types of network.
 - 2) Explain functions of key board.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What do you mean by media literacy ?
 - 2) Explain multisensory teaching at memory level.
 - 3) Explain different types of bar code readers.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) माहिती तंत्रविज्ञान म्हणजे काय ? माहिती तंत्रविज्ञानाचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा.
- २) संगणकाची स्मृती म्हणजे काय ? स्मृतीचे विविध प्रकार विशद करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान म्हणजे काय ? शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाचे विविध उपागम स्पष्ट करा.
- २) प्रणाली उपागम म्हणजे काय ? वर्गाध्यापनासाठी प्रणाली उपागमाचा तुम्ही उपयोग कसा कराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) नेटवर्कचे प्रकार स्पष्ट करा.
- २) की-बोर्डचे कार्ये स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) माध्यम साक्षरता म्हणजे काय ?
- २) स्मृती पातळीवरील बहुसंवेदी अध्यापन स्पष्ट करा.
- ३) बार कोड रीडर्सचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
-

- 9) WHO was established in ()
a) 7th April 1948 b) 10th December 1947
c) 15th March 1949 d) None of the above
- 10) The first institute making in doctrination of socialization of individual is ()
a) Family b) Marriage institute
c) School d) Society

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडून कंसात लिहा. १०
- १) लोकसंख्या गतिमानतेवर _____ घटकाचा परिणाम होत नाही. ()
अ) जनगणना ब) जन्म प्रमाण
क) मृत्यू प्रमाण ड) स्थलांतर
- २) भारतामध्ये सर्वप्रथम १९२५ मध्ये _____ यांनी कुटुंब नियोजनासाठी व्यक्तिगत पातळीवर दवाखाना सुरु केला. ()
अ) महात्मा फुले ब) लोकमान्य टिळक
क) रघुनाथ कर्वे ड) पंडिता रमाबाई
- ३) _____ हे वर्ष संयुक्त राष्ट्रांकडून जागतिक लोकसंख्या वर्ष म्हणून साजरे केले. ()
अ) १९६४ ब) १९७३ क) १९७४ ड) १९७९
- ४) लोकसंख्या आणि प्रदेशाचे क्षेत्रफळ या दोहोंचे गुणोत्तर म्हणजे _____ होय. ()
अ) रचना ब) गतिमानता
क) घनता ड) वितरण
- ५) भारतामध्ये कुटुंब नियोजनासाठीचा राष्ट्रीय कार्यक्रम _____ या वर्षी जाहीर झाला. ()
अ) १९४९ ब) १९५० क) १९४७ ड) १९५२
- ६) भारतामधील _____ हे राज्य जास्त लोकसंख्येचे आहे. ()
अ) उत्तर प्रदेश ब) मध्य प्रदेश क) महाराष्ट्र ड) बिहार

- ७) भारतातील इ.स. २०११ ची जनगणना ही _____ जनगणना होती. ()
अ) १४ वी ब) १५ वी क) १२ वी ड) ११ वी
- ८) जन्म आणि मृत्यूची नोंद करणे हे कायद्याने बंधनकारक _____ या वर्षापासून झाले. ()
अ) १९६९ ब) १९७० क) १९७१ ड) १९७२
- ९) WHO ची स्थापना _____ या दिवशी झाली. ()
अ) ७ एप्रिल १९४८ ब) १० डिसेंबर १९४७
क) १५ मार्च १९४९ ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- १०) व्यक्तीवर समाजीकरणाचे संस्कार करणारी पहिली संस्था म्हणजे _____ होय. ()
अ) कुटुंब ब) विवाह संस्था क) शाळा ड) समाज
-

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
POPULATION EDUCATION AND HEALTH EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 22-12-2014
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

N.B. : All questions are compulsory.

2. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) Explain the various clinical and educational approaches for controlling the population growth.
 - 2) State role of UNESCO in population education.
3. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of population education. State need and importance of population education.
 - 2) What is meant by responsible parenthood ? Explain nature of education for responsible parenthood.
4. Answer the following in brief : **8**
- 1) Explain various sources for getting information about population.
 - 2) Explain the effect of population growth on environment.
5. Answer the following in brief : **12**
- 1) On which factors population dynamics depends ?
 - 2) Explain various factors affecting population.
 - 3) Explain population policy in India.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. एक) : १०
- १) लोकसंख्येची वाढ रोखण्यासाठीचे विविध वैद्यकीय आणि शैक्षणिक मार्ग स्पष्ट करा.
 - २) UNESCO ची लोकसंख्या शिक्षणासंदर्भात भूमिका सांगा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. एक) : १०
- १) लोकसंख्या शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करून लोकसंख्या शिक्षणाची गरज आणि महत्व सांगा.
 - २) जबाबदार पालकत्व म्हणजे काय ? जबाबदार पालकत्वसाठीच्या शिक्षणाचे स्वरूप सांगा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (थोडक्यात). ८
- १) लोकसंख्येची माहिती मिळविण्याचे विविध मार्ग कोणते ?
 - २) लोकसंख्यावाढीचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) लोकसंख्येची गतिमानता कोणत्या घटकावर अवलंबून असते ?
 - २) लोकसंख्येवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 - ३) भारत सरकारचे लोकसंख्याविषयक धोरण स्पष्ट करा.

Code No. SLR-X – 9

Seat No.	
----------	--

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
SPECIAL EDUCATION (Paper – VI)

Day & Date : Monday, 22-12-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternatives and write it in given box : **10**

1) There is no difference between gifted and _____ children.

- a) Creative b) Handicapped c) M.R. d) Deaf

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) D.P.E.P. means
- a) Distance Primary E-learning Programme
 - b) District Primary E-learning Programme
 - c) Distance Primary Educational Programme
 - d) District Primary Education Programme
- 3) Which children's I.Q. is 52-53 is called
- a) Severe mental
 - b) Moderate mental
 - c) Mild mental
 - d) Profound mental retardation
- 4) Dislexia means
- a) Writing defect
 - b) Reading disability
 - c) Hearing defect
 - d) Mathematics defect
- 5) Educational learning defects types are
- a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
- 6) The Sargent Commission recommendation in _____ year for the handicapped education.
- a) 1952
 - b) 1964
 - c) 1986
 - d) None of the above
- 7) The following _____ is not the communication technique for the hearing impaired child.
- a) Linguistic sign
 - b) Diagram technique
 - c) Obvious reading
 - d) Coding language
- 8) Writing disability known as
- a) dislexia
 - b) disgrafia
 - c) discalculia
 - d) none of these

- 8) लेखन दोष असणान्या मुलांना _____ असे म्हणतात.
- अ) डिस्लेक्सिया ब) डीसग्राफीया
क) डीसकॅलक्युलिया ड) वरीलपैकी नाही
- 9) स्थिर पद्धतीला _____ असे मानले जाते.
- अ) सहाय्यक ब) प्रश्नपद्धत
क) विश्लेषणात्मक पद्धत ड) वरीलपैकी नाही
- 10) प्रेरित करणारी पद्धती _____ या मुलांसाठी वापरली जाते.
- अ) कर्णदोष ब) अंध
क) अध्ययन अकार्यक्षम ड) अपंग
-

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
SPECIAL EDUCATION (Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 22-12-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Write the meaning of handicapped. Classify the physically handicapped.
 - 2) Write the action programme of 1992 for handicapped.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Describe the history of special education.
 - 2) Explain the universalization of handicapped education.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the concept of integrated education.
 - 2) Write behavioural characteristics of gifted child.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write recommendations given in Act, 1986.
 - 2) Write the educational barriers of learning disabled children.
 - 3) Explain the role of integrated school in the education of handicapped.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) अपंगाचा अर्थ लिहा. शारीरिक अपंगत्वाचे वर्गीकरण करा.
 - 2) अपंगासाठीचा 1992 चा कृतीकार्यक्रम लिहा.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) विशेष शिक्षणाच्या इतिहासाचे वर्णन करा.
 - 2) अपंग शिक्षणाचे वैश्विकीकरण स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) एकात्मिक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) प्रज्ञावान मुलांची वर्तन वैशिष्ट्ये लिहा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) 1986 च्या अपंग कायद्यातील शिफारसी लिहा.
 - 2) अकार्यक्षम मुलांचे शैक्षणिक अडथळे लिहा.
 - 3) अपंग मुलांच्या शिक्षणात एकात्मिक शाळाची भूमिका स्पष्ट करा.
-